

HİKMET YURDU

Düşünce – Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi

ISSN: 1308-6944

www.hikmetyurdu.com

Hikmet Yurdu, Yıl: 2, S.3 (Ocak-Haziran 2009), ss. 35-44

Prof. Dr. Zahid Aksu'nun Ardından

Dr. Mustafa KÖK*

Rahmetli Zahid Aksu Hocamızı, 21 yılı aşkın bir zamandan beri tanıyorum. 15 yıllık bir felsefe öğretmenliğinden sonra hayli geç de olsa üniversiteye intisap edip 1987 Temmuzunda Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesine felsefe öğretim görevlisi olarak varınca, her unvan ve kademedeki hoca kadrosundan fevkalâde hüsnü kabul gördüğümü –hepsine karşı minnet ve şükran duygularıyla – hatırlıyorum. Benden önce oraya varmış ve benim gibi İstanbul Üniversitesi felsefe çıkışlı olmakla beraber pedagojik derslere giren Öğr. Gör. sevgili Yahya Dayanır merhum (vef. 1992) dışında bu fakültede hepsi de ilâhiyat kökenli felsefeciler çalışmışlardı ve hâlen de onlardan birkaç kişi oradaydı: O zaman İbn Sinâ Mantık'ı üzerine ihtisas yapmış – şimdi rahmetli olmuş – değerli hocamız Doç. Dr. M. Nâci Bolay (sonra profesör oldu, vef. 2001), Ontolojik Delil Yönünden Zorunlu Varlık üzerine doktorasını yazmakta olan değerli meslektaşımız din felsefeci Araş Gör. Vahdettin Başçı (şimdi Ata. Üni'de profesör), doktora yeterliğine hazırlanan sevgili arkadaşımız felsefe tarihçisi Uzm. H. Ömer Özden (sonra "İbn Sina-Descartes Metafizği Üzerine Mukayese" çalıştı ve şimdi aynı yerde profesör), yine felsefe tarihçisi olarak Şehbenderzâde'de Spiritüalizm üzerine doktora çalışması yapmakta olan Araş. Gör. Zekeriya Uludağ (şimdi Ondokuz Mayıs Ü'de doçent) ve benden sonra intisap eden – bir kısmı benim de talebem- arkadaşlarımız, dostlarımız... Bu insanların hepsi de ilâhiyat kökenli olmakla beraber, "felsefe yapmak" üzere üniversiteye intisap etmiş, böyle bir kökenden gelerek felsefe yapmanın avantajlarından yararlanıp bir ölçüde olumsuzluklarını da yaşamaya aday meslektaşlarımdı.¹ Yukarda değindiğim gibi sadece felsefeci mes-

* Emekli Felsefe Öğretim Üyesi.

¹ Biz bir yazımızda, "İlahiyat kökenli olarak felsefe yapmanın avantajları" yanında mümkün olumsuzluklarını da tahlil etmeye çalıştık. Bkz: "Geleceğimizi Kurmada Felsefeden Yararlanmak ve Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay", Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay Armağan Kitabı, Gazi Kitabevi, Ankara 2005, ss. 73-77.

lektaşlardan değil, hemen hepsinden ilgi gördüm; bir ziraat bilimci ve Türkiye çapında İstatistik bilim adamı dekanımız Sayın Prof. Dr. Fatin Sezgin'den, Sorbonne'da kelâm doktorası yapmış dekan yardımcımız Sayın Prof. Dr. Emrullah Yüksel'den, Almanya'da doktora yapmış o zamanki "Sosyal Din Bilimleri Bölüm Başkanı"mız Sayın Prof. Dr. Kerim Yavuz'dan ve daha isimlerini sayamayacağım diğer her daldan değerli hocalarımız ve arkadaşlarımızdan... Yine minnetle anmalıyım ki, o yılın daha ilk katıldığım Fakülte Genel Kurulunda - lütufkâr bir tavırla - bendenizi Ünivesite Kültürel Faaliyetler Yürütme Kurulu'na Fakülte temsilcisi olarak seçtiler. Bunda sanırım felsefeci olmamın yanında geldiğim yıllarda bir edebiyat dergisinin (Dolunay) yayın kadrosunda yer almış olmam rol oynadı. İki yıl üstlendiğim bu görev sırasında, aynı kurulda görev alan her fakülteden diğer değerli hocalarla beraber, özellikle aynı ideal camiasından (Nurettin Topçu ve Hareket Camiasından) beslendiğimiz sevgili ağabeyimiz kıymetli Edebiyat Tarihçisi Prof. Dr. Orhan Okay'la yaptığımız dayanışma ve işbirliği sayesinde gerçekten güzel faaliyetler yaptık. Gerek Merhum Nurettin Topçu'yu ilk defa Türkiye çapında anma, gerekse o zamanki adıyla Ortak Pazar'ı sadece ekonomik değil, kültürel cephesiyle de ele alarak Türkiye çapında sempozyum yapma faaliyetleri bizim tekliflerimizle programa dahil oldu ve icra edildi.

Orada geçirdiğim -benim açımdan fevkalâde önemli - on dolu dolu yılın hikâyesini bütünüyle yazmak şimdi söz konusu olmadığına göre biz başlığın hakkını vermeye çalışıp sözü rahmetli Prof. Dr. Zahid Aksu Hoca'ya getirelim.

Onun biyografisini anlatan yazıya, talebesi sevgili Beşir Gözübenli (Prof. Dr.)'nin yazdıklarına göz atarsanız, orada daha çocukluğunda Zahid Aksu'nun nasıl yüksek bir ilim iştiyakına sahip olduğunu anlarsınız. Bulunduğu ortam şöyle ifade ediyor orada: "Babası Bestami Aksu; Osmaniye merkez vaizliği, Osmaniye, Edirne, Antalya ve Adana müftülüğü görevlerinde bulunmuş, ülkemizin tanınmış, saygın din âlimlerinden birisi idi. Bundan dolayı Zahid Aksu çocukluğundan itibaren babasının bilim çevresiyle de iç içe olmuştu. Bu kapsamda Osmaniye eski müftülerinden Mustafa Yazar, Türkistanlı hoca olarak tanınan müftü Abdurrahman Kavuncu, Kazanlı Hoca Nasrullah Kazancı, Büyük Cami imamlarından Ali Rıza Bey gibi hocaların sohbetlerine katıldı. Küçük yaşlardan itibaren babasının ilim çevresindeki bu sohbetlerin de etkisiyle İslâmî ilimlere ilgi

duyan Zahid Aksu, klasik medrese tahsilindeki temel dini bilgilere dair kitaplar ile temel Arapça gramer (sarf – nahiv) kitaplarından bazılarını babası Bestami Efendi'den okuma fırsatını buldu." Din ilimleri tahsil etmeyi düşünen bir genç için çok iyi bir ortam değil mi? Oysa o bu ortamın dıŐına çıkmak, âdeta "kabuğunu kırmak" ve bu alanda daha zengin olduğunu tahmin ettiği yeni bir dünyaya açılmak istiyor. BeŐ yıl gibi önemli bir zamanı bizzat ortamında Arapça ve çeŐitli din ilimlerinde *klasik medrese tahsiline* hasrediyor. Benim anladığıma göre Zahid Hoca, daha o zamandan akademik bir din eğitimini planlamıŐ ve bunun için o yıllarda Türkiye'nin yeterince alt yapıya sahip olmadığını fark etmiş olsa gerek. Memlekete dönünce izlediği yol ve sonu Paris Sorbonne'da biten iŐtiyak çizgisi bunun açık kanıtı gibi duruyor. Bence bu kısa ve  zl  biyografi bu yönüyle dikkatle okunmalı.

Bu bir "h tira yazısı" olacağına göre, ben Zahid Aksu Bey'i nasıl tanıdım ve onunla bazen hoca- talebe, bazen ağabey kardeŐ, bazen de iki dost niteliğinde beliren iliŐklerimiz nasıl peyda oldu ve biz onda neyi bulduk, o konulara değinelim istiyorum.

Sanırım 7 Temmuz 1987'de Erzurum İlâhiyat Fakültesi'ne vardığımdan itibaren bana en çok ve yakın ilgi gösterenlerden birisi de Zahid Bey olmuştu. Bizi sanki epey zamandır tanıdığımız bir insan sıcaklığıyla karŐilayıp hoŐ bir üslupla sohbetler etmeye başlaması üzerimizde bambaşka bir etki yapmıŐtu. Kısa bir zaman sonra Osmaniy'e'den yakın akrabalarından bir genç hanımın, bizim memleketten sevdiğimiz ve esasen hısımımız bir ailenin genciyle evli olduğunu öğrenmek de muhabbetimizi hızlandırdı âdeta. Hoca her yaz yüksek lisans ve doktora dil sınavlarına girecek gençler için adeta kurs açar gibi baŐlattıęı yabancı dil (Fransızca) derslerini o yıl biraz daha erken baŐlatmıŐ galiba.   dört arkadaŐla ben de d hil oldum. Kendisinin seçtiği Fransızca metinleri çoğaltıp tercümeye çalıŐıyorduk, sonra kendisiyle birlikte gözden geçiriyor, onunla yetinmeyip yer yer gramer tahlillerine de zaman ayırıyorduk. Yabancı dile fevkalâde h kimdi ve hayli yararlanıyorduk; üstelik metne konu olan her kitabın bilimsel hik yesi, o eksende oluŐan sohbetler, Fransa'da Müslüman toplumların misafir talebeleri ve kendi yaŐadıkları; Fransa'dan sonra bir yıl kaldığı Kuzey Afrika, orada bizim eski Türk h kimiyetinden kalan - dillerini unutmakla beraber asıllarıyla iftihar eden - Türk aileleri vs. yerine ve çaęrıŐımına göre dile geliyor, bütün bunların tadına

doyum olmuyordu. Muhammed Hamidullah'lar, Arneldez'ler, J. Schacht'lar, Fadıl b. Aşur'lar, R. Martran'lar sırayla gelip geçiyorlardı, sohbet akışında... Yumuşak bir anlatımla, bazen kendine has bir üslupla hafiften gülerek, gayet babacan bir edâ ile sanki bütün tecrübesini cömertçe aktarıyordu. Ve herkes Eylül sonunda yapılan dil sınavlarından başarılı oldu.

Bir zaman geldi ki aile dostu olduk. İftarlar vesilesiyle birbirimizin sofrasına oturduk. Kendisi gibi ilâhiyat eğitimi almış değerli eşi Gönül Hanımefendi bizim de ablamız oldu. Yeri gelmişken belirteyim, ben şahsen Gönül Aksu Hanımefendi kadar bilinçli, eşinin hastalığında onun âdeta doktoru olacak kadar dikkat ve disiplinli, onun bütün psikolojisine hâkim bir başka eş zor bulunacağına inanıyorum. Rahmetli Hocamız Prof. Dr. Naci Bolay Bey'in vefatında ailesine başsağlığı için eşimle birlikte Ankara'ya gittiğimizde, Zahid Bey'lere de uğradık. Naci Bey'ler Elvankent'e yeni gelmişler ve meğer Zahid Bey'ler de orda oturuyorlarmış. Gönül Hanımın ilk sözü, "Aman Mustafa Bey, Nâci Bey'in vefatını siz şimdi söylemeyin, Hoca çok etkilenir (yakında kaçınıcı defadır kalp kriz geçirmiş meğer), ben ona sonra münasip bir ortamda söylerim" demek oldu. Ve o ihtimamı ile Hoca'nın sanırım en 5-10 yıl daha uzun yaşamasına vesile oldu, dense yeridir.

Zahid Hoca'nın şahsen üzerimde çok hakkı olduğunu düşünüyorum. Din felsefesinden Yüksek Lisans çalışmama esas olan rahmetli Nurettin Topçu Hoca'nın "*Conformisme et Révolte*" adlı doktora tezini tercüme ederek kullanmaya çalışırken bazı zor pasajları çözmek için sık sık ona başvurduğum oldu. O sırada Hoca'nın felsefi kavrayışının da fevkalâde iyi olduğunu gördüm. Fransa'da buldukları yıllar, existantialisme'in moda olduğu bir dönem ve merak edip Sartre'in, Camu'nün bile hayli kitaplarını okumuş. Götürdüğüm metinlerle her seferinde hocadan çok bir ağabey şefkatiyle ilgilendi (sonra bu kitabı Musa Doğan arkadaşım ile birlikte baştan alıp tercüme ettik ve "İsyân Ahlâkı" adıyla Derghâh Yayınları arasında yayımlandı.) Yüksek lisansı bitirince doktora başlamak hususunda rahmetli Naci Bolay Hoca gibi o da beni çok teşvik etti; ikisine de minnettarım.

Zahid Bey'in "*Şer'iyye Sicilleri*" tutkusunu bilmeyen yoktur. Bense bir felsefeci olarak böyle bir kavramla İlâhiyat'a varınca, üstelik Hoca'nın sohbetlerin-

de karşılaştım. Zahid Bey anlattıkça aynı zamanda Sosyoloji eğitimimizin de katkısıyla, geçekten için ne kadar kapsamlı bir mesele olduğunu, sade dinî-fikh  değil, ondan çok “sosyal-tarih ” meselesi olduğunu derhal kavradık. Onun  zerine Hoca’yla “Osmanlı tarihi ve hukuk sistemi” üzerine sohbetlerimiz olmaya başladı. 1960’lı yılların en ideolojik dönemlerinde – yani ikinci yarısında – felsefe ve sosyoloji okuduğumuz için bu konuları  ğrenciliğimizden beri tartışıp geliyorduk zaten. Hocanın bu konuda çıkan iki makalesi de vardı ve meseleye klasik bakmakla beraber anlamlı idi. Osmanlı meselesi de 1960’lı yıllarda Marksizm’in eline düşmüştü. Yani, Marksist teoriye göre *burjuvasını oluşturamamış, o yüzden kapitalizme geçememiş Osmanlı’yı* muhakkak bir şablona oturtacaksak bu “Toprak sistemi” dolayısıyla olsa olsa “*Asya Tipi  retim Tarzı*” (AT T) olabilirdi. Yönetim biçimi ise, Yavuz Sultan Selim’e kadar “monarşik despotizm”, ondan sonra da şahıs ve aile hükümdarlığına dayalı “*teokratik- despotizm*”di. Bereket Ömer L tfi Barkan ve Halil İnalçık gibi birkaç sosyal tarihçimiz bizdeki toprak sisteminden kalkarak “* rfi hukuk*” sistemini kavramlaştırmışlar ve kendine özgü bir yere oturtmaya çalışıyorlardı ki, temelinde ta Orta Asya’ya kadar giden, Selçuklu’da karar kılan “*İkta sistemi*” yatıyordu. Peki dinî hukuk bu için neresinde idi? İşte bunun cevabını anlamak için Zahid Hoca’yla o zaman ilgili olduğum Dolunay dergisi adına bir m l kat yapmayı planladık ve 1988 yılında 31. sayısında bunu geekleştirdik. (Hayli uzun olan m l katı arkadaşlar bu H tira sayısına da koymak isteyince 20 yıl sonra yeniden yayımlanmak imk nı buldu.) Oraya dikkat edecek olanlar, Hoca’daki *metodolojik bakışın ne kadar farklı olduğunu ve Osmanlı’yı mutlaka şablonlardan birisine sokmak zorunda olmadığımızı* göreceklerdir.

Hoca’nın şer’iyye sicilleri tutkusu ona bir fırsat hazırladı ve 1990 yılının son ayarlından itibaren *şer’iyye Sicillerinin Ankara’da Milli Kütüphane’de mikrofilmlerle yedeklenmesi ve imk n ölçüsünde toplanması* için Kültür Bakanlığınca görevlendirildi (Prof. Dr. Süleyman Tülücü ile birlikte). Ne var ki tamamı geekleşmeden H k met değişti ve yeni h k metin Kültür Bakanı Durmuş Fikri Sağlar oldu. Sağlar’ın ilk işi de gecikmeden Hocalara hitaben bir yazı çıkarmak olmuştu. Hocanın kendine özgü gülüşüyle anlattığına göre o yazıda “*artık size gereksinimimiz kalmadı*” deniliyordu. Sonra bu ilgi, Hoca tarafından Darende İlâhiyat Fakültesi kurulunca orada yine Hoca’nın iradesiyle kısa adı OSAM olan “*Osmanlı Devri*

Adliye Sicil Vesikaları Araştırma ve Uygulama Merkezi"nin de kuruluşuna vesile oldu.

Mesele Şer'iyye sicillerinden açılmışken, bu konuda ilginç bir anekdotla konuyu kapatalım: Sanırım Hoca Ankara'da görevlendirilmeden önce, ama ikinci veya üçüncü krizden sonra İstanbul Koşu Yolu Kalp Hastanesinde by-pass ameliyatı oldu. Böylesi ağır ameliyatlardan sonra ilk ayılıştta hastalar ilke olarak hayatta en çok neyin kaygısını duyuyorlarsa onu sayıklayarak ayılır derler, ve şahsen ben de böylesine rast geldim. Hoca ameliyattan uyanmış, doktorlar geçmiş olsun demişler, lâkin bir şeyi de merak etmişler. Demişler ki, siz ayılırken bir şey sayıklıyordunuz, biz pek anlayamadık? Hoca sormuş, nasıl bir şeydi? Cevap vermişler: Vallahi "sicil, micil" gibi bir şey söylüyordunuz. Ben anladım, diye gülümsemiş Zahid Bey; Şer'iyye sicillerini sayıklamış olmalıyım. O nedir ki Hocam, diye sormuşlar. Onlara da özetle anlatmış meseleyi, tabii adamlar da gülmüşler.

Hoca'nın medenî cesareti yüksekti ve şahsen ben de buna şahit oldum. Fakat kendi şahit olduklarım bir yana, birisi onun bizzat ağzından dinlediğim, diğeri de talebesi Beşir Bey'in anlattığı iki hikâyecikle bunu kayda geçirelim. Kendinden dinlediğim şu:

Rahmetli Zâhid Aksu Hocamız, vaktiyle Şam'da öğrenci iken, sanırım bir resmi işi dolayısıyla zamanın Türk dışişleri yetkililerinden birisiyle - aklımda yanlış kalmadıysa Türkiye Büyükelçisi ile - görüşür. Orada 1955- 1957 yıllarında "Ma'hedu'l-Ulumi's-Şer'iyye" (Şer'î İlimler Enstitüsü)'nde Arapça ve dinî ilimler tahsil eöğine göre, 19-20 yaşlarında bir delikanlıdır. Büyükelçi, kendi yuröaşı genç bir Türk'ün orada din öğretimi yapmak üzere bulunduğunu öğrenir ve bu genç talebeye, ilgisiz kalmış olmamak için galiba, "Ben Kur'an'ı merak edip İngilizce meâlinden okudum; umduğum kadar derinlikli gelmedi bana, aksine çok sâde bir kitap" der. Bunun üzerine bu genç Türk talebe de muhatabına, "Haklısınız efendim, fakat bu O'nun derinliği olmadığı anlamına gelmez. Size felsefeden örnek vereyim: Eflâtun'un meşhur eserlerinden "Sokrates'in Müdâfaası da çok sâde bir eser. Fakat anlamını düşünerek okuyunca orada derin bir hayat ve ahlâk felsefesi olduğunu görürsünüz." diye cevap verir. Büyükelçi, Şam'da dinî eğitim almak üzere bulunan bir gençten böyle bir cevap beklememiş olmalı ki, susar.

Bizim Büyükelçi'nin bilmediği husus, çok basit ve kolayca söylenir gibi olanın aslında derin m nalar gizleyebileceğini, buna edeb  sanatlarda "sehl-i m mten " (sade g r nd ği halde söylenmesi ve taklidi zor olan söz) dendiğidir. Hoca'nun okuduğu medresede felsefe dersleri de var mıydı, diye sormak aklımıza gelmedi. Varsa bile o kadar genç bir talebenin bir büyükelçi karşısında bu sözü söylemesi, geçekten bir *medenî cesaret*  rneği olsa gerek.

 kincisine gelince; Zahit Hoca Türkiye' dönmüş ve gecikerek, ama azimle liseyi bitirmiş, İmam-Hatip fark derslerini verip onun da diplomasını almış, nihayet 1959 yılında Ankara İ l hiyat Fakültesi'ni kazanmıştır. Tabii genç yaşta o kadar dinî tahsilden sonra Diyanete baş vurmasıyla beraber, ona imam-hatiplik kadrosu da verilir, böylece Ankara Maltepe Camii'ne tayin olunur.  kinci sınıfa geçeceği zaman, 27 Mayıs 1960 Cuma günü ihtil l olur (Türkiye'de bütün müdahaleler Cuma günleri yapılmıştır). Cuma saatinde sokağa çıkma yasağı kaldırılır ve Halk camilere koşar. Zahid Bey de Maltepe Camii'nde cemaatine Cuma kıldıracaktır. Namazdan önce rütbeli bir subay gelip imam olarak Zahid Bey'e bir kağıt uzatır ve bu duyuruyu hutbede cemaata okuyun, der. Hoca, normal hutbesini okur, namazını kıldıırır ama denilen duyuruyu okumaz. Namaz bittikten sonra Camiden  karken ayni subayla karşılaşır ve "Merkez"e dâvet edilir, ifadesi alınır. Daha İhtil lin ilk günü olması hasebiyle gözdağı vermek isterle herhâlde. Hoca sakin cevap verir ve vatanını, milletini sevme konusunda kendilerinden geri kalmadığını zannettiğini, ama minberi dinin icapları dışında hiçbir Őeye  let etmek istemediğini söyler. Böylesi makul ve vakur bir cevap karşısında yapılacak bir Şey olmadığı anlaşılmış olmalı ki, serbest bırakılır.

Rahmetli Zahid Hoca ayni zamanda esprili bir insandı. Sohbet arasına güzel olduğu kadar mill -m nevi değerlerle bezeli, milletimizin özelliklerini, nefesine emniyetini anlatan, İslâm'a hizmetini konu eden fıkralar da yerleştirirdi. Aklımda kalan iki  rneği nakletmek istiyorum. Birisi  nl  İslâm bilgini Zemahşerî ile ilgilidir.

Aslen Türk olduğu bilinen, İslâm dünyasının tefsir, had s, kelâm sahasının büyük âlimlerinden, ayni zamanda edip ve Őair Zemahşerî (1075 Harizm, 1144 Ürgenç), hem müthiş h fızasıyla hem de Arap diline h kimiyetiyle  n yapmış birisidir. Z hit Bey Hocamız bize onun hem ilim kudretini hem de h fıza

gücünü anlatan bir fıkra nakletmişti. (Zamahşerî Türk Coğrafyasında doğup yine o topraklarda ölmüş olmakla birlikte ömrünü Mekke, Bağdat, Halep ve Şam'da geçirmiş; gençlik döneminde buraların hâkimi olan Selçuklu Hükümdarı Melikşah'ın ve daha sonra zamanın Mekke Şerifi'nin iltifatlarına mazhar olmuş, ünlü medreselerde ders vermiştir.) Bir gün Medreseye derse geldiği sabah, daha giriş kapısında diyelim 20 kadar talebesi Zemahşerî'yi karşılamış ve art arda sorular sormaya başlamışlar. Hoca derhal durumu kavramış ve talebelerinin *plânlanmış zor sorularla* kendisini sıkıştırma müşaveresi yaptıklarını anlamış. Durun demiş, hepiniz tek tek sorularınızı sırayla sorun, ben de ardından her birinizin sorusunu tek tek yine aynı sırayla cevaplayacağım. Talebeleri sevinmişler; Hocalarının hâfızası ne kadar güçlü olursa olsun 20 kadar soruyu hem aklında tutacak hem de sırayla cevap verecek, bunu imkânsız görüp sormaya başlamışlar. Hepsinin sorusu bittikten sonra başlamış her birine; "senin sorun şuydu, cevabı budur; seninki şuydu, cevabı da bu..." 20 kişinin de cevabını bitirince talebeleri hayranlık ve hayret karışımı duyguları yaşadığı sırada Zamahşeri, Arapça'nın meşhur gramer kurallarından birisini patlatıp, ardına bakmadan çıkıp gitmiş: "Küllü cem'in müennesin (Bütün çoğullar müennestir.)" Yani, onlara çokluk olmalarından kinaye "erkekçe" davranmadıklarını, o yüzden ardından "plân" (hatta kumpas mı desek) kurduklarını, zaten de her çoğunluğun müennes (dişil) olduğunu – bir başka ders daha vererek – ifade etmiş.²

Diğeri biraz daha sevimli bir delikanlılık fıkrası ve bizzat Hoca'nın esprisi. Fransa'daki öğrencilik yıllarında, sonra profesör olmuş (ve ne acıdır ki memleketinde bir akraba ihtilâfında, yeğenin bıçak darbesine kurban gitmiş), ateşli bir milliyetçi Yozgatlı Recep Şahin ile diğeri bir Türk öğrenci arkadaşı – herhalde

² Şahsen Arapça bilmediğim için "gramer kuralı"nın doğru hatırımda kalıp kalmadığını tahkik için değerli arkadaşımız Prof. Beşir Gözübenli'yi arayınca teyid etti ve "Arapçasını" da ekledi. Hatta ilginç bir misal verdi: "er-ricâlû" kelimesi, "erkek" in çoğulu olmakla beraber kendisi "dişil" dir. Bu arada, Beşir Bey'in, Hoca'ya Zemahşerî'yle ilgili, bir kitapta okuduğu başka bir fıkrayı anlatması üzerine bu fıkrayı kendilerine de naklettiğini söyledi. Onunki de (bir yolculuk sırasında donmuş olan bir bacağını kaybetmiş olmaktan dolayı tek bacaklı) Zemahşerî'nin "Arapçaya Araplardan daha çok vâkıf olduğuyla ilgili. Galiba Mekke'de hocalık yaptığı bir sırada, (belki de Arap asıllı talebelerinin kendi dillerini öğrenmede gösterdikleri gevşeklikten bunalmış olarak) bir tepeye çıkıp bağırvermiş: "Ey Araplar gelin; *dilinizi benden öğrenin!*..." Bu bize aşırı bir iddia gibi gözükülebilir, fakat mümkündür. Erzurum'da çalıştığım sırada anlatmışlardı; Bağdat ilâhiyat Fakültesinde okuyan Hüseyin Tural ve Bahattin Kök Bey'ler (şimdi ikisi de Profesör) iki Türk öğrenci olarak bir ders sırasında - galiba Arapça'da Arap asıllı öğrencilerin gösterdikleri yetersizlik üzerine - hocaları Arap asıllı Profesör tarafından nispet olsun diye derse dâvet edilmiş, her ikisinin de gösterdikleri yüksek başarı üzerine Hoca dönüp öbürlerine şöyle seslenmiş: "Bir Arap olarak utanın! Bakın şu iki Türk, kendilerinin olmayan dili sizden daha iyi öğreniyor ve biliyorlar!"

şaka yollu - hangisinin daha “h lis Türk” olduğu konusunda tartışmaya tutuşmuşlar. Her biri kendi boyunu, oymağını sayarak üste çıkmak istiyor, Zahid Bey de karışmadan, gülümseyerek takip ediyormuş. Recep şahin rahmetli Hoca’ya dönüp, seni hakem yapalım, hangimiz “h lis Türk’ z”, demiş ve  b r s  de Zahid Bey’in hakemliğini kabul etmiş. Zahid Hoca, fırsatı yakalamışken, - Allah bilir dedelerinin Erzin/Dörtyol’un Yörüklerinden olduğu aklına gelmiştir ve - dönüp ikisine birden şöyle demiş: Arkadaşlar ikiniz de yüzüme iyi bakın, hanginiz bana daha çok benziyorsa o “h lis Türk” tür.

Fransa’da iken ilginç olaylara rast gelmiş ve onlardan bazılarını özellikle anlatırdı. Bir tanesi, Fransızların ne kadar laik bir devlet olsa da çocuklarına din eğitimi verme konusunda gösterdikleri hassasiyetle ilgiliydi. Onların da kendi çocuklarına küçük yaşlarda *duygu ağırlıklı* bir din eğitimi verdiklerini, dinî içerikli hik yelerle, il hilerle çocuklarının ruhlarını terbiye ettiklerini anlatmıştı. Bu meyanda naklettiği Fransa’dan bir anekdot şöyle: Bir ara bir ateist Fransız genciyle ayni dairenin farklı odalarını paylaşmışlar galiba. Yalnız Mutfağı müşterek kullanıyorlar. Bir Pazar, mutfakta kahvaltı yaparlarken yakındaki kilisenin çanları alınmaya başlıyor. Ateist olan Fransız genci birden heyecanlanıyor ve şöyle diyor: şu duyduğum an sesleri var ya, bana bütün bir çocukluğumu hatırlatıyor ve ruhumu  detaya ayağa kaldırıyor.

Son olarak bir aile anekdotuyla bitirelim.

1990’lardaki bir Ramazan’da hemşehrisi, bizim de arkadaşımız Feyzullah Eroğlu (şimdi Prof. Dr.) Bey’ler, bizim biraderler (şimdi Prof. Dr. Recep Kök ailesi), hep birlikte kendilerine iftara d vetli idik. Gönül abla ili köfte de yapmış ve köfteler nefis olmuştu. L f yemeklerin ve köftelerin güzelliğinden açılınca, Gönül Abla bu köftelerin bir zaman ne büyük içe yaradığını anlattı. Hik ye şöyle: Ankara İl hiyatta Gönül ablayla beraber okudukları yıllarda, sanırım son sınıf veya oraya yakın bir dönemde okul olarak hoca-talebe karışık bir kır gezisine gidilmiş. O sıralar henüz “mangal icad olmamış”, herkes nevaluesini de alıp gidiyor gezilere. Kızlar ev yemekleri getirmişler, erkekler başka şeyler. Gönül Hanım da köfte getirmiş. Zahid Hoca Gönül Hanım’a yakın oturmuş; bakmış köfteler nefis, acaba bu güzel köfteleri kendisi mi yapmış yoksa annesi mi? E, öğrenmek l zım, eğer  yleyse ayni zamanda çok da maharetli bir arkadaş. “Masumane” bir şekilde

sormuş: “Bu nefis köfteleri sen mi yaptın yoksa annen mi?..” Gönül Hanım – herhâlde – gururla cevap vermiş: “Ben kendim yaptım.” Sofrada hep beraber gülmüştük, o günden evlilik kararlaştırılmış, der gibi. Ama rahmetli Zahid Bey Hocamızın hafif mahcubane ve mutlu gülüşü bambaşka idi ve hâlâ sanki gözümün önünde.

Bu bizden böyle bir hâtıra yazısı olsun efendim. İlim ve meslek ehli arkadaşları, talebeleri muhakkak Zahid Aksu Hoca'mızın ilminden-irfanından, tabii ki insanlık ve faziletinden, “ölülerinizi hayırla yâd ediniz” emrinde bahsedecekler, arkadan gelen gençler de bu âlim insanı İslâm Hukuku'na yaptığı katkılarla örnek alacaklardır.

Bir yerde, “biz onda neyi bulduk?” diye sormuştum. Sanırım anlatabildim: ben ve benim gibiler onda hep, erdem yüklü bir hocalık, müşfik bir ağabeylik ve bulunmaz bir dostluk bulduk.

Aziz Hocam;

Senin bizde hakkın olduğu halde “helâl et!..” diyemedik.

Eğer bizim sende zerre kadar hakkımız varsa, musalla'da bütün samimiyetimizle ifade ettiğimiz gibi, helâl olsun!..

Bizden sana, sen idealist ve değerli Hocaya rahmet ve mağfiret duasıyla!...

Mekânın cennet olsun aziz Zahid Hoca'm ve Ağabey'im!

Orada da yakın olmak dilekleriyle!...